

приемов управления риском, контроль уровня риска (оценка результатов применения приемов и методов управления рисками). Для управления банковскими рисками кредитования физических лиц в современной банковской практике используются различные методы: изучение и оценка кредитоспособности заемщиков; установление лимитов кредитования; обеспечение кредитов; страхование кредитов; кредитный мониторинг; создание банковских резервов. Данные методы взаимосвязаны и поэтому наиболее эффективный результат они могут дать при их комплексном применении.

Необходимо отметить, что комплексное управление банковскими рисками кредитования физических лиц еще не стало широко распространенным в украинской банковской практике явлением. Это отчасти объясняется особенностями экономической ситуации в стране, которая характеризуется определенными обстоятельствами, затрудняющими управление рисками: отсутствие качественных источников информации, нехватка квалифицированных кадров, неразвитость рынка консультационных услуг, наличие элементов непредсказуемости в прогнозировании решений властных органов и нестабильность действующего законодательства.

Источники и литература

1. Белых Л.П. Устойчивость коммерческих банков. Как банкам избежать банкротства. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1996. – 192 с.
2. Боди Эви, Мертон К.Роберт. Финансы. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2003. – 592 с.
3. Киселев В.В. Управление банковским капиталом (теория и практика). – М.:ОАО „Изд-во „Экономика”, 1997. – 256 с.
4. Кредитний ризик комерческого банку. Навч. Посібник/ В.В. Вітлинський – К.: Товариство „Знання” КОО, 2000. – 251 с.
5. Пернарівський О. Аналіз, оцінка та способи зниження банківських ризиків // Вісник НБУ. – 2004. – № 4. – С. 58–60.
6. Примостка Л.О. Кредитний ризик банку: проблеми оцінювання та управління // Фінанси України, 2004 – № 8 – с.118–125
7. Севрук В.Т. Банковские риски.– М.:Дело ЛТД, 1995.– 72 с.
8. <http://www.bccg.com.ua/news.php?id=73>

Булюк В.В.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИМ СПІВРОБІТНИЦТВОМ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Вступ. Регіони прагнуть забезпечити зростання рівня життя свого населення. Транскордонне співробітництво – це взаємні додаткові можливості підвищення якості життя, мешканців регіонів з обох сторін кордону. Достовірна і детальна оцінка стану цього процесу та визначення перспектив успішної діяльності стають першочерговими завданнями регіонального управління. На підвищення конкурентоспроможності держави та її окремих регіонів, а також ефективності роботи інституційних одиниць усіх секторів економіки на різних рівнях управління та державного регулювання спрямоване застосування територіального маркетингу [1]. На практиці це означає розвиток взаємовідносин між владою і та головними партнерами і зацікавленими особами в напрямку стратегічної орієнтації:

- напрям на досягнення довготривалої мети;
- використання спеціально розроблених стратегічних планів;
- розгляд конкурентного впливу на реалізацію власної мети;
- формулювання цілей діяльності;
- використання оптимальних рішень у кожній сфері діяльності;
- постійний контроль кожного рівня реалізації поставлених цілей;
- свідоме і доцільне формування бюджету для маркетингової діяльності;
- спостереження та дослідження змін потреб і сподівань клієнтів у рамках кількості і якості публічних послуг, які їм пропонуються; систематичне спілкування з клієнтами.

Виклад основного матеріалу. Стратегічна орієнтація запроваджується шляхом формування регіональної політики, зокрема розвитку транскордонного співробітництва. Передумовою розробки стратегії міжнародної діяльності області є обґрунтоване визначення основних проблем регіону з подальшим визначенням, що можливо вирішити самостійно, що за допомогою держави і що доцільно вирішувати в рамках транскордонних і міжрегіональних угод.

Стратегія знову розглядається як інструмент для осмислення перспектив і завдань роботи. Ідея стратегічного керування – це спроба відповісти на запитання про те, як управляти в умовах, які не цілком прозорі, міняються й залежать від безлічі факторів, зокрема, від дій інших людей, що приймають самостійні рішення й прагнуть до своїх цілей. Управляти в таких умовах – значить управляти стратегічно [2].

Необхідність розробляти стратегію з'являється при дефіциті ресурсів. Якщо керівник має досить ресурсів, щоб вирішити завдання, він вирішує його, не розробляючи спеціальної стратегії. Інша справа, коли ресурсів недостатньо – тоді, перш ніж почати діяти, доводиться аналізувати різні варіанти, оцінювати баланси витрат, ризиків і здобутків, зважувати ресурси, виділяти критичні точки, у яких може зірватися вся справа, формувати різні сценарії дій у цих точках і т.д. У цих умовах точний вибір пріоритетів і напрямків діяльно-

сті, які можуть бути реально забезпечені наявними ресурсами, здобуває життєво важливе значення.

Тим не менш неминучість звертання до цього інструмента в умовах зростання невизначеності багатьох факторів зовнішнього середовища, глобалізації економічного простору й конкуренції в ньому ставить у практичну площину питання "яка мета й завдання застосування стратегічного планування у регіоні?" Відповідь на це питання в значній мірі є екстраполяцією досвіду з інших галузей застосування стратегічного планування й тому може бути тільки досить приблизною. Більше коректні відповіді можуть бути сформульовані тільки після нагромадження досвіду стратегічного планування. Сьогодні такою метою може стати перетворення регіону в стійку систему, що саморозвивається, ефективно взаємодіє з навколишнім середовищем.

У структуру стратегічного планування у регіоні необхідно внести наступні завдання:

- сприяння комплексному розвитку регіонів, зміцнення їхньої економіки;
- мобілізація внутрішніх інтелектуальних, матеріально-технічних, творчих ресурсів розвитку регіонів;
- зміцнення взаємодії між регіонами на міжрегіональному рівні;
- створення механізмів залучення зовнішніх фінансових, матеріальних і гуманітарних ресурсів для розвитку регіону за допомогою формування привабливого іміджу і сприятливого інвестиційного клімату для бізнесоточення.

Разом з тим, необхідно бачити ряд труднощів, які коштують сьогодні перед управлінськими командами, зацікавленими у використанні технологій стратегічного планування.

1. Насамперед необхідно відзначити термінологічну плутанину, характерну для багатьох керівників: дуже часто стратегічним планом називається будь-який довгостроковий план; термін "стратегія" використовується для позначення локальних рішень, розуміється як синонім слова "політика". У технології стратегічного планування кожен термін несе зовсім певне навантаження, і дуже важливо, якщо ми намагаємося скористатися цією технологією, називати речі своїми іменами.

2. Низький рівень інформаційної складової тематики стратегічного управління у регіоні: усього 2–3 дослідницьких центра; відсутність позитивного досвіду в області стратегічного планування розвитку регіонів; обмежений вітчизняний Інтернет-ресурс.

3. Мозаїчність і непослідовність підходів у стратегічному плануванні, характерна як для комерційного, так і для некомерційного сектора. Типовими виявляються наступні явища:

- місія й цілі оголошуються, але не доводять до формування політик;
- стратегія проголошується, але не забезпечується необхідною структурною перебудовою;
- стратегія запускається, але не забезпечується системою моніторингу й підтримки.

5. Відсутність стратегічної позиції в багатьох учасників процесу стратегічного планування: керівники завантажені поточною оперативною роботою, вузівське співтовариство стурбоване проблемами виживання й збереження матеріального рівня, що забезпечує хоча б основні потреби й статус.

Використання SWOT-аналізу для визначення можливостей й обмежень технології стратегічного планування дозволяє одержати наступні матриці: "сильні й слабкі сторони регіонів у стратегічному плануванні", „можливості й загрози застосування технології стратегічного планування”, таб1.

Таблиця 1. Сильні й слабкі сторони регіону у стратегічному плануванні

Сильні сторони	Слабкі сторони
Наявність великого інтелектуального, виробничого потенціалу	Відсутність досвіду управлінської діяльності в умовах світового конкурентного середовища
Гарна навченість, здатності до сприйняття нового	Роз'єднаність, групівщина, внутрішня конкуренція за ресурси й пріоритетність
Розвинені навички рефлексії із приводу своєї діяльності, її проблем і дефіцитів	Термінологічна роз'єднаність, вкладання різних змістів у поняття й терміни стратегічного керування
Наявність сформованого ядра адміністрації в особі її керівників, що ведуть співробітників	Дефіцит висококваліфікованих кадрів, знаходження значної частини ключового персоналу в передпенсійному віці

Можливості й загрози застосування технології стратегічного планування

Можливості	Загрози
Залучення міжнародного й вітчизняного досвіду стратегічного планування у регіоні	Посилення централізації в прийнятті ключових управлінських рішень в галузі регіональної політики
Залучення досвіду бізнес-організацій по стратегічному плануванню	Відсутність ясності по регіональній стратегії розвитку
Опора на інноваційні процеси, що йдуть у бізнесі	Відсутність обґрунтованих прогнозів розвитку ринку в країні й регіоні
Можливість залучення інвестиційних і благодійних ресурсів	Глобалізація економічного простору, посилення конкуренції не тільки на рівні регіону й країни

Промисловий комплекс Миколаївської області включає в себе три основні види діяльності: добувна промисловість, обробна промисловість та виробництво і розподілення електроенергії, газу та води, які складаються з ряду галузей та підгалузей промислового виробництва.

У 2005 році в структурі промисловості провідне місце займала галузь виробництва та розподілу елект-

роенергії, газу та води, частка якої в загальному обсязі реалізації області складає 26,1%, питома вага машинобудівної галузі складає 21,7%, майже на цьому ж рівні частка галузі металургія та обробка металу – 18,7%. Однією з провідних галузей є також харчова промисловість її частка в загальних обсягах реалізації займає 26,4%. Питома вага легкої промисловості складає 2,9%, виробництво неметалевих мінеральних виробів (будматеріалів) займає 2,5% та інші – 1,7%.

На цей час економіка промисловості області в значній мірі залежить від роботи декількох провідних підприємств (ВП ЮУ АЕС, ТОВ МГЗ, ДП НВКГ "Зоря"–"Машпроект", ВАТ "Дамен Шипярдс Океан, ВАТ "Югцемент", ВАТ "Первомайскдизельмаш", ЗАТ "Возко", ЗАТ "Баштанський сирзавод", ТОВ "Сандора", ЗАТ "Лакталіс Миколаїв", ВАТ Миколаївський пивзавод "Янтар"), питома вага яких в загальнообласному виробництві складає майже 80%.

По підсумках роботи за останні роки економіка області зберегла досить позитивні і динамічні напрямки розвитку. З початку 2004 року у промисловому комплексі області продовжується стійке зростання обсягів виробництва промислової продукції. Темп приросту за цей період склав 15,1%. Приросту виробництва було досягнуто практично у всіх основних галузях промисловості.

У 2005 році зростання йшло дещо повільнішими темпами, як і в цілому по Україні. За цей період приріст обсягів промислового виробництва по області склав 7,1 % (по Україні 3,1%).

Візитною карткою області є підгалузь машинобудування суднобудування, в якій за 2005 рік було досягнуто приросту на 23,5%. Підгалузь представлена в обласному центрі двома працюючими великими підприємствами. Це ВАТ "Дамен Шипярдс "Океан" (за 2005 рік приріст на 26,0%) та державне підприємство "Суднобудівний завод ім. 61 комунара" (за 2005 рік зріст у 2,4 р.).

Проте, у зв'язку з позбавленням ВАТ "Дамен Шипярдс Океан" пільг як суб'єкта спеціальної економічної зони «Миколаїв» зростає собівартість суден, що знижує конкурентоздатність вітчизняної продукції на світовому ринку, а також ставить під сумнів виконання укладених контрактів. У подальшому існує загроза переведення підприємства на будівництво корпусів суден з подальшою добудовою їх на суднобудівних підприємствах за межами України, що призведе до повернення підприємства виключно до будівництва металевих корпусів внаслідок чого найбільш цінні, кваліфіковані роботи буде втрачено і Україна позбавиться можливості будівництва суден за повним циклом.

Крім цього в підгалузі працюють акціонерні товариства: "Чорноморський машинобудівний завод", "Суднобудівний завод "Лиман", та "Завод "Металіст". Суднобудівні підприємства м. Миколаєва в змозі будувати судна різноманітних типів від танкерів та контейнеровозів до буксирів, катерів та яхт, крім цього вони спроможні виконувати роботи по ремонту різноманітних типів суден та кораблів.

Провідне місце в промисловому потенціалі області займає кольорова металургія, яка представлена одним із найбільших та найпотужніших в Європі підприємством алюмінієвої промисловості – ТОВ "Миколаївський глиноземний завод", яке оснащено найсучаснішим обладнанням (за 2005 рік приріст на 4,9%, за 5 міс. п.р. на 4,3%). Підприємство виробляє понад 1,3 млн. тонн глинозему. На цей час проводиться робота по модернізації та збільшенню обсягів виробництва до 1,6 млн. тонн глинозему на рік. У 2005 році підприємством освоєно 192,4 млн.грн. інвестицій в основний капітал, що складає 13,7% від загальної суми інвестицій в промисловість.

Електроенергетична галузь регіону представлена низкою підприємств, головним з яких є "Південно–Українська АЕС" " (за 2005 рік зниження обсягів виробництва складає 5,7%,). Атомна станція виробляє біля 20 млрд. кВт/годин електроенергії, що втричі перевищує потреби області та повністю забезпечує потреби в електроенергії сусідніх Одеської та Херсонської областей. Відокремлений підрозділ Південноукраїнської АЕС виробляє п'яту частину електроенергії, що виробляється всіма атомними станціями України.

Обсяги виробництва електроенергії забезпечуються згідно плану доведеного НАЕК Енергоатом України.

Легка промисловість " (за 2005 рік зниження обсягів виробництва складає 2,9%,).

До основного кола входять 19 підприємств, шість з яких найбільше і найкраще оснащених виробляють близько 85 відсотків продукції легкої промисловості. Акціонерні товариства "Возко" і "Вознесенське взуттєве підприємство" представляють шкіряну та взуттєву підгалузі, "Санта Україна", ВПТФ "Вікторія", "Ангела" – швейну і фірма "Аура"–трикотажну. Провідне місце серед цих підприємств займає ЗАТ "Возко" (за 2005 рік зниження на 5,8 %), на його долю припадає понад 70% продукції легкої промисловості області та понад 50% виробництва хромових шкіряних товарів в Україні.

Слід зазначити, що практично всі підприємства легкої промисловості працюють на умовах толінгу і введення в дію Закону України «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах», в частині сплати ввізного мита, податків та зборів, шляхом видачі векселя, авальованого комерційним банком, негативно вплинуло на роботу галузі в цілому.

Достатньо розвинутою в області є галузь харчової промисловості (за 2005 рік приріст на 6,4%).

На базі переробки сільськогосподарської сировини розвинута м'ясна промисловість, яка представлена Вознесенською продовольчою компанією, птахокOMBінатами і птахофабриками і більш, як 30–ма ковбасними цехами.

Переробкою молока займаються близько 11 підприємств. Продукція найбільш потужних акціонерних товариств – "Лакталіс–Миколаїв", "Баштанський сирзавод" і "Первомайський молочноконсервний комбінат" користується широким попитом не тільки в Україні, а і за її межами.

Виробництво борошна, хлібобулочних та макаронних виробів здійснюють підприємства, хлібозаводи, хлібопекарні споживчої кооперації та приватні хлібопекарні.

В області працює ТОВ "Сандора" один з потужних та сучасних заводів в Україні по виробництву соків, нектарів та вин в упаковці Тетра Пак, "ПЕ" та скляній тарі. Підприємство виробляє понад 50% всієї сокової продукції, яка реалізується в нашій країні, крім того експортує свою продукцію у 22 країни світу.

У виноробній галузі з успіхом працюють акціонерні товариства "Радсад", "Коблево" та "Зелений гай", які виробляють високоякісні коньячні вироби. Торгова марка цих підприємств відома далеко за межами України.

Миколаївське відділення ВАТ "Сан Інтер Брю Україна" сучасне підприємство по виробництву пива, яке оснашене імпортним обладнанням, використовує найновітніші технології і тому по праву посідає місце лідера пивного ринку України. Пиво таких торгових марок, як "Янтар", "Чернігівське" та "Tailer" відоме далеко за межами країни.

В даних умовах для економіки області найбільш привабливим та актуальним є інноваційний шлях розвитку промисловості, за рахунок застосування принципово нових технологій та випуску нових високотехнологічних та високоякісних видів продукції.

У 2005 році в області 27 підприємств впроваджували інноваційні розробки у своєму виробництві, які складають 9,5% від основного кола підприємств. Найбільш поширеним напрямком інноваційної діяльності є розробка та впровадження на ринку нових чи значно удосконалених видів продукції. Роботи по значному вдосконаленню виробничих процесів проводяться на 8 підприємствах, а впровадження нових засобів механізації та автоматизації здійснюють 9 з 27 інноваційно-активних підприємств.

За 2005 рік впроваджено 9 прогресивних технологічних процесів, з яких 4 – маловідходні та ресурсозберігаючі.

В структурі кількості підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, вагома частка належить виробникам харчової продукції – 37,1%. Питома вага підприємств машинобудівного комплексу становить 29,6%, легкої промисловості – 11,1%, металургії та оброблення металу – 7,4%, решту складають підприємства видавничої справи, з виробництва хімічної продукції, меблів, електроенергії, газу та води (по 3,7%).

В агропромисловому комплексі, за підсумками 2005 року отримано 1,8 млн. тонн зерна, 427 тис. тонн соняшнику, 145 тис. тонн цукрових буряків.

Загальне виробництво овочів збільшилося проти попереднього року на 21 відсоток і становило 267 тис. тонн.

Обсяги виробництва плодоягідної продукції зросли на 15%, винограду – на 50% і становили відповідно 37,1 тис. тонн та 37,4 тис. тонн.

Взагалі за 2005 рік підприємствами та організаціями усіх форм власності за рахунок усіх джерел фінансування у сільське господарство інвестовано 167,2 млн. грн. інвестицій в основний капітал, а це 6,6% від усіх капітальних вкладень по області. В порівнянні з 2004 роком обсяги капітальних вкладень зросли на 21,0%.

Із загального обсягу інвестицій понад 82% спрямовано на технічне переозброєння та реконструкцію діючих підприємств, будівель та споруд.

Крім інвестицій в основний капітал, сільськогосподарськими підприємствами витрачено 10,7 млн. грн. капіталовкладень на формування основного стада.

Обсяги експорту товарів та послуг області у 2005 році становили 1007,2 млн.дол.США і збільшились порівняно з 2004 роком на 36,7%. Імпорт товарів та послуг зріс на 40% і склав 507,3 млн.дол.США. Подвійне переважання експорту товарів та послуг над їх імпортом забезпечило Миколаївщині позитивне сальдо зовнішньої торгівлі у 499,9 млн.дол.США (у 2004 році – 374,3 млн.дол.США).

У 2005 році обсяги експорту товарів області склали 895,8 млн.дол.США, імпорту – 470,1 млн.дол.США, і зросли порівняно з 2004 роком на 37,1% та 43,6% відповідно. Експорт області збільшився завдяки нарощуванню поставок механічного обладнання та пристроїв, зернових культур, продукції неорганічної хімії, імпорт – збільшення ввезення сировини для металургії, продуктів переробки овочів та плодів (концентратів соків), наземних транспортних засобів. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами становило 425,7 млн.дол.США проти 326,3 млн.дол.США у 2004 році

Підприємства області співпрацювали з партнерами із 121 країни світу, у тому числі з усіма країнами СНД. Обсяги експорту до цих країн зросли на 40,6% і становили 468,5 млн.дол.США (52,3% до загального експорту області), імпортні закупівлі склали 67,6 млн.дол.США (14,4%) і збільшились при цьому на 3,7%.

Проти 2004 року у 2005 році кількість експортерів товарів скоротилась на 9 одиниць і дорівнювала 276 підприємствам. Імпортували товари 248 підприємств, що на 20 одиниць більше. Найбільша кількість підприємств (96% в експорті та 93,2% в імпорті) мали приватну форму власності, 3,3% та 3,6% відповідно – державну, решта – комунальну.

На рівні держави підприємства Миколаївської області, за даними вантажних митних декларацій, забезпечили 2,6% загальнодержавного експорту та 1,3% загальнодержавного імпорту товарів, що відповідало 8 та 14 місцям серед регіонів України.

У 2005 р. в економіку області іноземними інвесторами вкладено 7,2 млн.дол.США прямих інвестицій. Приріст іноземного капіталу склав 4,6 мли.дол., що становить 6,1% до обсягів на початок року. Третина обсягу інвестицій (33,7%) надійшла з країн СНД. За формами надходження переважали внески у вигляді рухомого і нерухомого майна – 75,2% від обсягу надходжень, решту склали грошові внески [3].

Іноземні інвестиції надійшли з 16 країн світу, найбільші – з Росії (2,4 млн.дол.)

Основні надходження інвестицій були у підприємства промисловості та сільського господарства (44,2% та 33,0% відповідно). Інвестиції надійшли також до підприємств з надання послуг, транспорту, торгівлі та в ті, що здійснюють операції з нерухомістю.

Внаслідок вилучення грошових внесків, рухомого і нерухомого майна відбулося вибуття капіталу на суму 1,8 млн.дол.

Обсяг прямих іноземних інвестицій в область на 01.01.2006р. становив 80,5 млн.дол., що складає 65,5 дол.США на одного мешканця області.

Основною метою концепції соціально-економічного розвитку Миколаївської області на 2001–2010 роки у сфері зовнішньоекономічної діяльності є розвиток експортного потенціалу області, а саме: розвиток та ефективне використання експортного потенціалу шляхом збільшення обсягів експорту наукоємної, високотехнологічної продукції з високим ступенем обробки, поліпшення його структури, збільшення обсягів іноземних інвестицій, активізація міжрегіонального співробітництва, розширення ринків збуту.

Основними завданнями розвитку зовнішньоекономічної діяльності є збільшення обсягів та підвищення ефективності експорту шляхом:

- надання експортерам всебічної державної підтримки на рівні держави та регіону, спрямованої на нарощування ними експорту;
- надання пропозицій центральним органам влади стосовно нарощування обсягів експорту;
- стимулювання діяльності інвесторів, створення сприятливих умов для залучення іноземних інвестицій у зв'язку з розбудовою СЕЗ;
- сприяння технічному і технологічному переоснащенню потужностей для виробництва експортної продукції;
- закріплення на традиційних ринках збуту та освоєння нових;
- активізація міжрегіонального співробітництва;
- впровадження в практику найбільш ефективних форм співпраці із зарубіжними країнами;
- послідовне поліпшення товарної і географічної структури експорту та імпорту.

Основними пріоритетними напрямками розвитку експортного потенціалу, які можуть досить швидко підняти конкурентоспроможність продукції, є:

- налагодження виробництва високотехнологічної продукції суднобудівної та машинобудівної галузі (газотурбобудування), в тому числі (спецтехніки) військово-промислового комплексу;
- виробництво машинобудівної продукції з високим ступенем обробки, а також із застосуванням комп'ютерних і електронних технологій;
- збільшення випуску виробів харчової промисловості, сільського господарства на основі сучасних технологій переробки, зберігання, пакування, транспортування та реалізації продукції;
- забезпечення експортної спеціалізації у виробництві високоякісних будівельних матеріалів та розширення будівельно-монтажних послуг;
- збільшення обсягів експорту насіння сортів і гібридів сільськогосподарських культур, виробництва виноробної, лікеро-горілчаної, плодово-виноградної та овочевої продукції і продукції переробної промисловості;

- розширення міжнародних транспортно-експедиційних послуг та транзитних перевезень (автомобільним, авіаційним, водним, залізничним та трубопровідним транспортом), надання послуг по ремонту рухомого складу та транспортного обладнання, випуск запасних частин до них;
- нарощування науково-технічних розробок, патентно-ліцензійної торгівлі, ноу-хау, інжинірингу, послуг з підготовки та забезпечення процесів виробництва і реалізації продукції, з обслуговування продукції, що експортується;
- виробництво устаткування і приладів енергозберігаючих технологій агропромислового та побутового призначення;
- сприяння впровадженню міжнародних технічних стандартів серії ISO та правил у виробництво;
- виробництво устаткування для поліпшення екологічного стану навколишнього середовища;
- організація виставкової та рекламної діяльності з метою забезпечення ринку збуту і конкурентоспроможної продукції та високих технологій, сприяння розвитку інвестиційної діяльності;
- розвиток туризму та відпочинку.

Програма реалізується в три етапи.

На першому етапі продовжиться процес стабілізації та нарощування експортної діяльності, які вже сьогодні успішно працюють на світовому ринку та мають певні конкурентні переваги. Створюватимуться умови для реалізації інвестиційних проектів, в першу чергу за рахунок розбудови СЕЗ "Миколаїв". Поліпшиться структура експорту в напрямі збільшення глибини переробки сировини.

На другому етапі продовжиться процес нарощування обсягів експорту з одночасним зниженням питомої ваги сировини, розширяться асортимент експорту товарів та послуг, будуть якісно перебудовані зовнішньоекономічні зв'язки за рахунок освоєння нових ринків збуту.

На третьому етапі передбачається найповніша реалізація експортного потенціалу, області, диверсифікація його структури, широкий вихід на світові ринки, значні обсяги залучення інвестицій.

Висновки. Прогнозні показники у сфері зовнішньоекономічних відносин регіону за період реалізації основних напрямів передбачають:

- продовження нарощування обсягів експорту товарів і послуг з приростом в межах 5–10% з одночасним зниженням питомої ваги сировини, розширенням асортименту експорту товарів та послуг, якісної перебудови зовнішньоекономічних зв'язків за рахунок освоєння нових ринків збуту. При цьому імпорту буде зростати більш повільними темпами – 4 – 7%;

Завдання полягає в досягненні зовнішньоторговельного обороту в розмірі більш як 1,0 млрд.дол.США для того, щоб перейти у першу групу регіонів, яким уряд буде приділяти підвищену увагу.

Джерела та література

1. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства (організації) Навчальний посібник. За редакцією Сіваченка І.Ю. –Київ ЦУЛ, 2003. – 186с.
2. Дженстер П., Хасси Д. Анализ сильных и слабых сторон компании: определение стратегических возможностей: перевод с английского. – М.: Издательский дом „Вильямс”, 2004. – 384с.
3. Головне управління статистики у Миколаївській області Статистичний щорічник Миколаївської області за 2005. За редакцією П.Ф.Зацаринського

Кожокар Ю.В.

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПРИЧОРНОМОР'Я

Вступ. Перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Українському Причорномор'ї обумовлені вигідним економіко-географічним положенням регіону в Азово-Чорноморському басейні, середземноморським виходом у Світовий океан та по Дунаю у Центральну Європу.

Основу господарства Українського Причорномор'я визначають морегосподарський, агропромисловий та курортно-рекреаційний комплекси. Серед галузей спеціалізації промисловості виділяються машинобудування, харчова і легка промисловість. Для регіону характерний приморський тип розміщення продуктивних сил. Великі промислові та портово-промислові центри розташовані переважно у гирлових ділянках суднохідних річок Дніпра, Дунаю, Дністра та Південного Бугу (Одеса, Миколаїв, Херсон, Нова Каховка, Іллічівськ, Білгород–Дністровський, Ізмаїл, Рені), на Кримському півострові (Сімферополь, Керч, Феодосія, Севастополь, Красноперекіпськ). За межами приморської зони на суднохідному південному Бузі розташовані два значних промислових міста (Первомайськ, Вознесенськ) [1].

Основна частина. Успішний розвиток зовнішньоекономічної діяльності у регіоні залежить також від умов, необхідних для інтеграції України у світове господарство. Це – ресурси інвестиційного капіталу, сучасні технології, наявність експортної продукції або вільно конвертованої валюти. Можлива і така форма економічних відносин як міжнародні кредити. Передумовами успішної інтеграції є: відносно високий рівень освіти населення при низькій оплаті праці; невикористаний інтелектуальний капітал технологій та ноу-хау у галузі науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт; наявність природних ресурсів та низька орендна плата за землю.

У структурі експорту регіону найбільша питома вага сировини, матеріалів та товарів народного споживання.

Миколаївська область є експортно-орієнтованим регіоном таб. 1, обсяг експорту якого в 2 рази перевищує обсяги імпортуних закупівель [2]. По обсягах експорту область займає 7 місце серед регіонів України.